

Rasius Makselis

Valstybės raida ir kūrybiškumo strategijos Lietuvoje

Vilnius, 2009 m. birželio 26 d.

Kūrybiškumas - vienas iš valstybės raidos išteklių

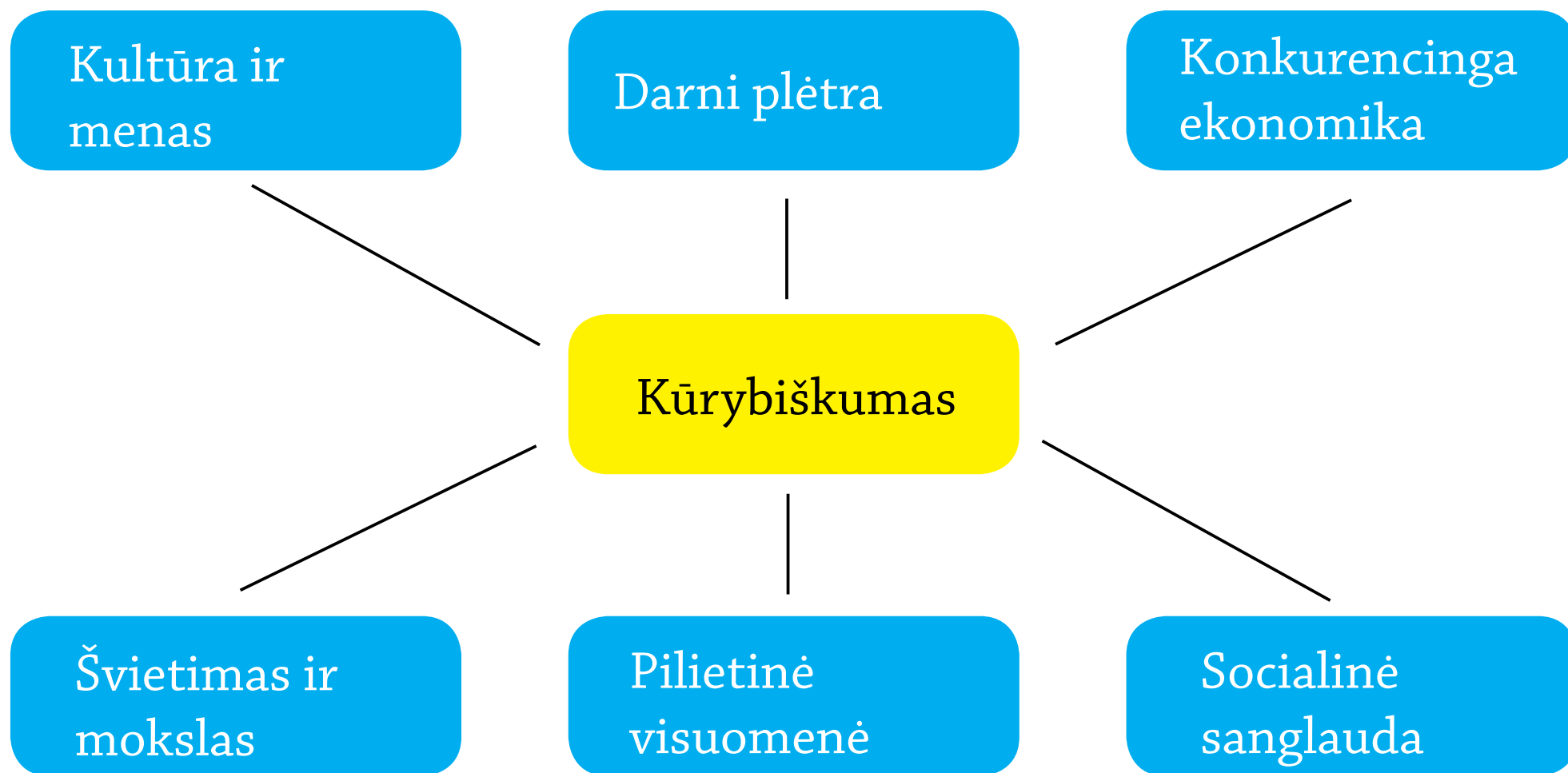
Kūrybiškumas suprantamas plačiausia prasme – yra **gebėjimas atlikti veiksmą, kurio pasekoje atsiranda, tai ko nebuvo.**

Galima sakyti, jog pati Lietuvos valstybė yra kūrinys, paskatintas būtinybės išlikti išsaugant sąvastį ir realizuojant laisvės poreikį. Nepriklausomybė – laisvė kurti savo ateitį, būti pačiam už ją atsakingam.

Laisvė, išlikimas, kūryba – neatsiejamos sąvokos, glūdinčios Lietuvos valstybės raidos ištakose. Tokiu būdu kūrybiškumas yra vienas iš valstybės raidos išteklių.

Kūrybiškumas - pagrindinė valstybės raidos strategijų rengimo ir įgyvendinimo prielaida.

Kūrybiškumo svarba valstybės raidai

Valstybės raidos strategijos

Valstybės ilgalaikės raidos strategija

Nacionalinė darnaus vystymosi strategija

Nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa

Nacionalinė bendroji strategija: Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti

Lietuvos valstybės Didžioji (bendroji) strategija

VIRS - tai strateginio planavimo dokumentas, atspindintis valstybės ilgalaikės raidos viziją, pagrįstą ekonominės, socialinės ir kultūrinės bei politinės situacijos analize. VIRS yra vienas iš svarbiausių planavimo dokumentų, kuris padeda suderinti tarpusavyje ir integruoja valstybės bendrąsias ir šakines strategijas. VIRS numatoma valstybės ilgalaikės raidos vizija, atspindinti tarpusavyje suderintas visų sektorių ilgalaikės plėtros kryptis.

Ilgalaikiai valstybės raidos prioritetai:

Žinių visuomenė

Saugi visuomenė

Konkurencinga
ekonomika

Prioritetų įgyvendinimo kryptys:

Mokslas ir
švietimas

Gyventojų
kompetencija

Valstybės
valdymas ir
savivalda

Kultūra

Aplinkos apsauga
Krašto apsauga
Viešasis saugumas
Socialinė apsauga
Sveikatos apsauga
Užsienio politika
Teisėkūra

Pramonė ir verslas
Energetika
Transportas ir
tranzitas
Žinių ekonomika ir
elektroninis verslas
Kaimo ir žemės
ūkio plėtra
Finansų politika
Regionų plėtra
Turizmas

Europos Sąjungos socialinis ekonominis modelis - gerovės valstybė, kurioje žemas nedarbo lygis, didelė darbo kaina, stiprios socialinės garantijos, minimalus skurstančių šeimų skaičius ir aukštas socialinės sanglaudos lygis

Valstybės ilgalaikės raidos strategijos atnaujinimo ir strateginių dokumentų poreikio studija

Darbo grupės vadovas prof. habil. dr. P. Baršauskas

Darbo grupės nariai: dr. Š. Abramavičius

prof. habil. dr. K. Kriščiūnas

M. Lanskoronskis

prof. habil. dr. A. Lukoševičius

dr. N. Mačiulis

doc. dr. N. Pačėsa

prof. dr. V. Snieška

Kaunas

2009,

ISM

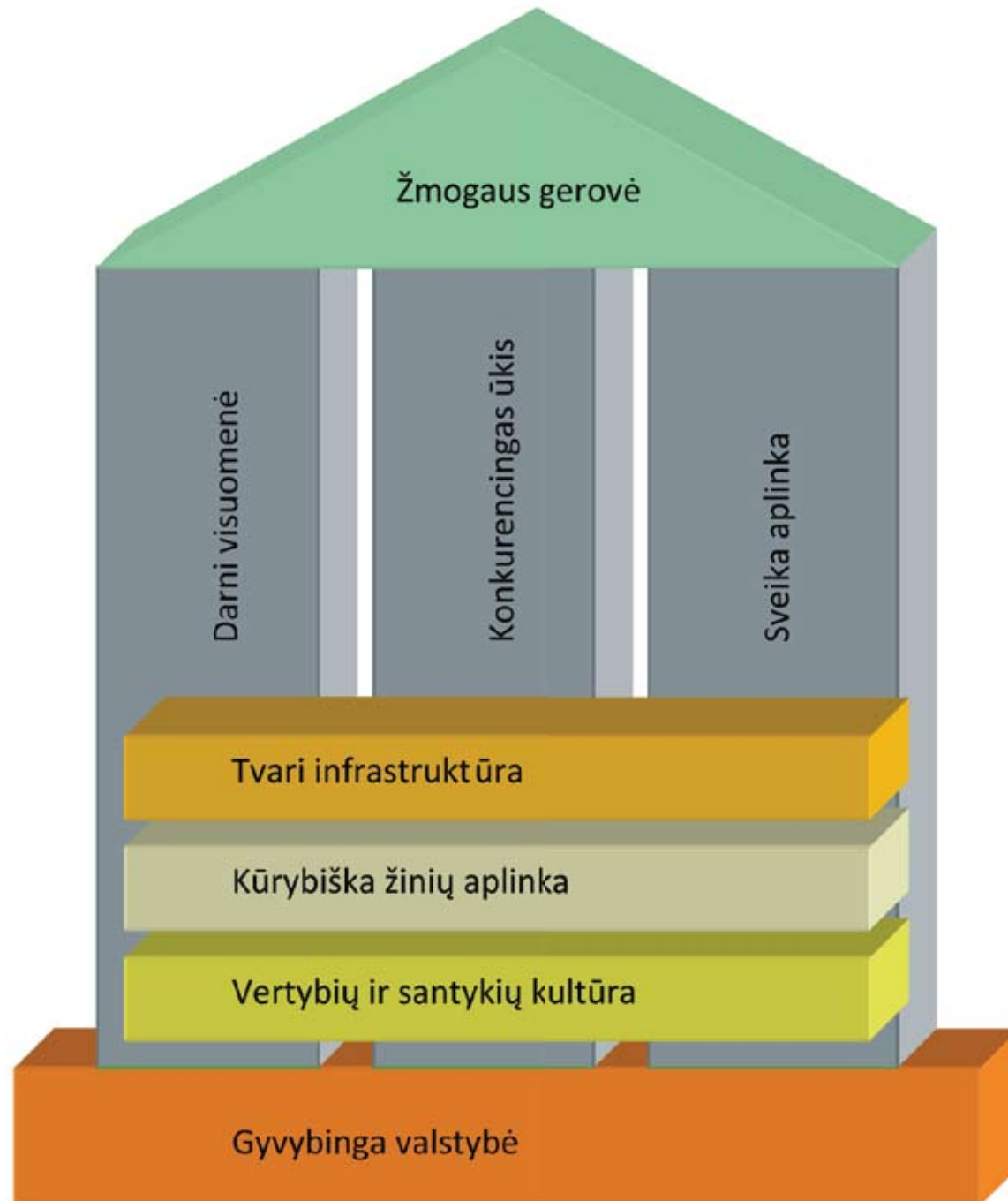
Siūloma nauja VIRS vizija

Lietuvą matome kaip gerovės valstybę, kurioje žmogaus gerovei užtikrinti harmoningai puoselėjamos trys neatsiejamoms kapitalo rūšys – **materialusis kapitalas** (ūkis, ekonomika, infrastruktūra), **socialinis kapitalas** (žinios, bendruomenės, demokratija, savivalda, socialinė apsauga) bei **dvasinis kapitalas** (etinės, tautinės, dorovinės vertybės, moralios veiklos motyvacijos).

Žmogaus gerovė grindžiama kiekvieno gyventojo galimybe:

- įgyvendinti savo asmeninius ir šeimos gyvenimo siekius;
- ugdyti ir atskleisti asmeninius gebėjimus kūrybinėje, ekonominėje ar politinėje veikloje ir juos panaudoti savo reikmėms ir valstybės plėtrai;
- būti sveikiems ir ilgai gyventi;
- jausti darbo, šeimos ir poilsio galimybių pusiausvyros ištaigą;
- jaustis saugiai tiek šalies viduje, tiek visame pasaulyje;
- turėti pakankamai laisvių ir materialinių gėrybių savo sumanymams įgyvendinti.

Siūlomi VIRS prioritetai

VIRS vertikalieji prioritetai

Darni visuomenė. Tai laisvų, vienas kitą palaikančių, toleruojančių bei vienas kitu pasitikinčių žmonių, bendrų ir asmeninių tikslų siekiančių demokratinėmis priemonėmis, bendruomenės siekinys. Jo tikslas yra užtikrinti nariams fizinę, socialinę ir sveikatos apsaugą; skirti dėmesį jaunimui bei tautinėms ir kitoms mažumoms; įgalinti nevyriausybinų organizacijų laisvą kūrimąsi ir autonominį veikimą.

Konkurencingas ūkis. Tai ūkis, užtikrinantis palankią aplinką gaminti prekes ir teikti paslaugas, išlaikančias tarptautinių rinkų testą, kartu išlaikantis aukštą ir tvarų užimtumo bei pajamų lygį net ir susidurdamas su išorės konkurencija, globaliniais iššūkiais, išlaikantis finansinį stabilumą, kylančius makroekonomikos rodiklius, tam panaudojantis žinias bei technologijas.

Sveika aplinka. Sveikos aplinkos prioriteto siekinys – sudaryti ir plėtoti sąlygas gerinti visuomenės sveikatos kokybę, stiprinti sveikos gyvensenos kultūrą, ligų prevenciją ir profilaktiką, kurti švarią, ekologišką aplinką ir pritaikyti ją sveiko bei fiziškai aktyvaus žmogaus, ypač vaikų ir jaunimo, poreikiams.

VIRS horizontalieji prioritetai

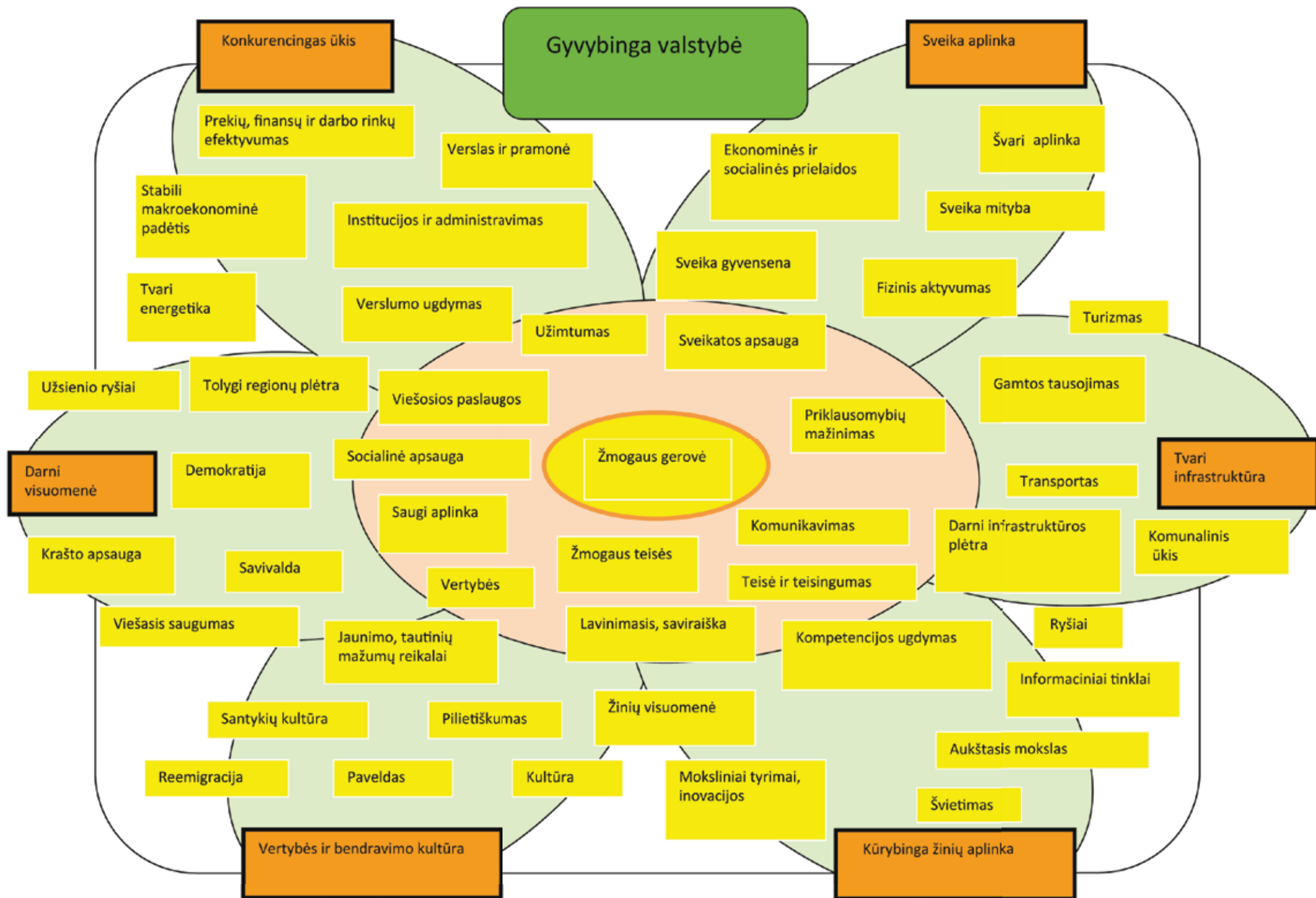
Tvari infrastruktūra yra materialusis (fizinis) kapitalas. Prioritetu siekiama darniai išplėtoti tvarią šalies infrastruktūrą – konkurencingo ūkio prielaidą, įgalinančią formuoti sveiką aplinką, darnią visuomenę, kūrybišką žinių aplinką ir gyvybingą valstybę, darniai išplėtoti ir modernizuoti geležinkelio, oro, automobilių kelių, jūros bei upių transporto tinklą, komunalinį ūkį, energetikos sistemą, ryšių tinklą, tobulinti valstybės turto ir išteklių valdymą, siekiant padidinti konkurencingumą ir tranzito patrauklumą.

Kūrybiška žinių aplinka yra socialinis kapitalas. Siekiama sudaryti visas reikiamas prielaidas kurtis žinių visuomenei, gebančiai efektyviai kurti naujas žinias bei kūrybingai naudotis jomis visose gyvenimo srityse, kurtis žiniomis grįstai ekonomikai, sudaryti prielaidas kelti technologinį produktų ir paslaugų lygį, panaudoti naujoves, ugdyti kūrybiškumą visuose švietimo ir ugdymo lygiuose, užtikrinti aukšto tarptautinio lygio universitetines bei profesines studijas ir mokslinius tyrimus, komercializuojamus ir taikomus darniai visuomenei, konkurencingam ūkiui bei sveikai aplinkai užtikrinti.

Vertybės ir santykių kultūra yra dvasinis kapitalas. Siekiama išugdyti ir kultivuoti visuomenėje humanistines, moralines ir dorovines vertybes, vertybinį požiūrį taikyti visose gyvenimo ir veiklos srityse, žmonių ir institucijų bendravime, remtis tautinėmis, moralinėmis ir etinėmis vertybėmis valdyme ir administravime bei ekonomikoje, siekiant tautiškos, kultūringos, savitos, vertybių ir harmoningo bendravimo pagrindu sutvarkytos ir demoralizuojančioms įtakoms atsparios visuomenės įtvirtinimo.

Gyvybinga valstybė vienija horizontaliuosius ir vertikaliuosius prioritetus. Šis pamatinis prioritetas atspindi integralų siekį užtikrinti Lietuvos valstybės suverenitetą, tapatybę, stabilią ir draugišką poziciją geopolitinėje erdvėje, krašto apsaugą, tarptautinį bendradarbiavimą, efektyvų demokratišką valdymą, įtvirtinantį valstybės gyvybingumą, t. y. gebėjimą keistis ir panaudoti atsirandančias galimybes, įveikti krizes, atsilaikyti neigiamoms globalizacijos įtakoms. Lietuva suvokiama kaip valstybė, kuri įteisina ir gerbia tautos kalbos ir kultūros, demokratinės gyvensenos, piliečių lygių galimybių, pasirinkimo laisvės, socialinio teisingumo bei tvirtos ekonomikos ir taikaus tarptautinio bendradarbiavimo vertybes. Valstybės gyvybingumas yra esminis bruožas, siekiant žmogaus gerovės.

Visi tarpusavio sąveikos ryšiai yra vienodai stiprūs. **Pavyzdžiui, kūrybiška žinių aplinka yra svarbus harmoningos visuomenės komponentas, viena pagrindinių prielaidų konkurencingam ūkiui plėtoti, taip pat sveikai aplinkai užtikrinti.** Tvari infrastruktūra sudaro materialųjį pagrindą kitiems prioritetams, o vertybės ir santykių kultūra persmelkia visas piliečių veiklos sritis ir daro teigiamą įtaką harmoningai visuomenei, didina ūkio konkurencingumą ir gerina aplinką. Visi prioritetai nukreipti į svarbiausiąjį – žmogaus gerovę, o pamatinis gyvybingos valstybės prioritetas sudaro esmingą stabilų pagrindą kitiems prioritetams.

Kūrybiškumo dinamika

Žingeidumą ir
kūrybiškumą skatinanti
aplinka šeimoje

Kūrybiškumą skatinanti
švietimo ir neformalaus
ugdymo sistema

Kūrybiškumas kaip
motyvacija renkantis ir
konkurencinis faktorius
sėkmingai vykdant savo
profesinę veiklą

The diagram illustrates the dynamics of creativity. At the center is a yellow rounded rectangle labeled 'Kūrybiškumas'. Surrounding this central element are six blue rounded rectangles, three at the top and three at the bottom. A large, thin black oval with arrowheads at both ends encircles the central yellow box, indicating a continuous cycle or dynamic process between the central concept and the surrounding factors.

Kūrybiškumas

Kūrybiškas požiūris į
šeimos, bendruomenės
ir visuomenės tvarumą,
tęstinumą ir sanglaudą:
poreikis bendrauti

Kūrybiškas požiūris
į gyvenimo aplinką:
kokybės, ekologiškumo
poreikis

Kultūra, kaip faktorius,
skatinantis kūrybiškumą
visose visuomenės
gyvenimo srityse